

NEKOLIKO PRIČA DŽELALUDDINA RUMIJA (II)

KAKO SU SUFIJE PRODALI MAGARCA (II., 514)

Pristigao jedan sufija sa daleka puta u derviški hanikah¹ i odveo svog magarca u štalu da ga priveže. Sam ga je napojio i sijenom nahranio; nije on bio poput onoga sufije o kojem se ranije govorilo. Oprezno ga je namirio, sve pazeći da štogod ne previdi. Ali, kad sudbina nešto naumi, čemu tada koristi oprez?

Sufije u hanikahu bijahu siromašni i u bijedi ogrezli, a bijeda za sobom povlači nevjerstvo. O, ti bogati koji živiš u izobilju, pazi da se ne izruguješ zalutalom nevoljniku! I, ovi se sufije među sobom složno dogovore da zbog neimaštine prodaju magare ovoga pridošlice.

Pod izgovorom «ako je u nuždi dozvoljeno i lešinu pojesti², onda će nužda dobrim djelom učiniti i podlost», sufije prodadoše ono magare, donesoše hrane i zapališe svijeće da tekiju osvijetle. Uzbuđena vreva ponese hanikah, a derviši se obvesele što će se večeras do sita najesti i plesa nauživati. «Dosta je bilo prosjačenja i isposničkog života! Dosta više gladovanja i trodnevnoga posta! I mi smo stvorovi i dušu imamo, a noćas nam se posrećilo da gosta primimo!» Sufije su loše sjeme posijali i ono što nije duša, pogrešno su dušom smatrali.

Kad je onaj putnik, sav iznuren od daleka puta, unišao u hanikah da se pridruži sufijama, osta zapanjen pred silnim izobiljem. Jedan po jedan, sufije su ga dvorili, sve ga redom služili i raskošno ugostili. A gost, vidjevši kako su ga dočekali, pomisli u sebi: »Ako se neću večeras proveseliti, ta kad će mi se opet takva prilika ukazati?»

Kad su se sufije do sita najeli, ustali su na noge i sema³ zaplesali. Uslijed vrtoglavog plesa, čitav su hanikah načas obavili dim i

prašina. Od čežnje i zanosa, duša se ushitila, a plesna prašina poput mirisa uzvitlala. Katkad su pljeskali i nogama toptali, a gdjekad na sedždu zaneseno padali.

Teško je naći sufiju oslobođenog pohlepe za ovozemaljskim i zato svi oni samo na svoj trbuh misle. Jedino se od svih požuda i bijede oslobodio onaj sufija što se Božanskim Svjetlom napojio. Od hiljade sufija, malo je takvih, dok svi drugi žive na ime pravog, istinskog sufije.

Baš kad se sema svome kraju bližila, jedan od sufija što je pjevao, promijeni ritam i otpoče novi napjev. «Ode magare, ode magare!», pjevati stade, a ostali mu se složno u pjevanju pridružiše. U ovom su raspoloženju zoru dočekali, nogama toptali, pljeskali i sa sve većim žarom ponavljali: «Ode magare!» A onaj se sufija sve za njima povodio i isti je napjev razdragano izvodio.

U osvit zore stade vrtlog seme i veselje se stiša, a sufije se jedni od drugih oprostiše i svako na svoju stranu razide.

Hanikah se isprazni i sufija osta sam te stade sa sebe otresati prašnjavi trag. Iznio je svoje stvari iz prostorije kako bi krenuo na put i osedlao magare. Žurno je pohitao da sustigne drugove, ali kad ode do štale da magarca dovede, nikoga u njoj ne zateče. I smjesta pomisli u sebi: «Mora da ga je sluga odveo na pojilo, jer sinoć nije dovoljno ugasio žeđ».

Kad je sluga naišao, ovaj ga upita: »Pa gdje mi je magare?«, a sluga mu odvrati: «Kakva su to djetinjasta pitanja, bar tebi to ne priliči!», našto se među njima zapodjene oštra svađa. «Ali, ja sam ti sinoć magarca povjerio i tebe zadužio ne bi li na njega pripazio!», povika sufija, pa nastavi: «Ne tražim ja tvrdnje, već tvoje opravdanje; smjesta mi vrati ono što sam

ti predao! I Poslanik je rekao: 'Sve što se uzme, treba i vratiti'. A ako i dalje uporno odbijaš na to pristati, tada nam valja do kadije poći, pa nek ti on presudi!» «Nemoćan sam bio kad su me napali!», zavapi sluga. «Sinoć su sufije na mene nasrnuli i na smrt me isprepadali! Ti si meso među zvijeri bacio i sad još tražiš što je od toga ostalo. Kao kad baciš komad kruha među gladnu svjetinu ili izmučenu mačku izglednjelom psu.»

«Dobro», prekinu ga sufija. «Uzmimo da je istina da su ti ga oteli i moju nevolju prouzrokovali. Ali, nisi li trebao doći i mene upozoriti: 'Odvede ti magare, hej jadniče'? Onda bih ja mogao magare otkupiti ili bi oni već novac među sobom razdijelili. Bilo je stotinu načina da se ovaj problem razriješi, ali kakva sad korist kad su se uokolo razišli! Koga da uhvatim i predam kadiji? Zbog tebe sam i zaglibio u ovoj nevolji! A što ti ne dođe do mene, pa mi ne reče: 'Nevolja te zadesila, hej čovječe!?'»

«Tako mi Boga», uzvratu mu sluga. «Više sam puta do tebe navraćao ne bih li te o svemu obavijestio. Ali, i ti si s njima zajedno pjevao i, sav zanesen, pun žara, još glasnije od svih ponavljao: 'Ode magare!' I ja sam se, eto, sve vraćao misleći u sebi: 'Mora da zna šta se dogodilo i, poput pravog isposnika, sa svojom se sudbinom pomirio.'»

A sufija mu odgovori: «U pravu si. Tako su zvonko i zaneseno onaj napjev izvodili, da sam i ja uživao s njima pjevajući. Mene je to oponašanje uništilo: neka je proketo što sam se za njima poveo! Njihov se zanos u meni odrazio i cijelo moje biće užitkom ispunio».

Od iskrenih prijatelja treba odraz tražiti sve dok iz mora Istine sam ne počneš vodu crpiti.

Nek te ne zavara prvi odraz užitka – to je tek puko oponašanje; istinski uvid spoznaje nastupa kasnije. Sve dok sam do Istine ne stigneš, od prijatelja se nemoj rastajati: jer se ni kap vode ne razdvaja od školjke sve dok u nju biser ne položi.⁴ Ako želiš čistog razuma i čula biti, valja ti zastor nagona razderati. Onaj je sufija nagon i pohlepu oponašao i zato mu se um nije prosvijetlio.

KUĆA IZGRAĐENA NA PRETPOSTAVKAMA (II, 739)

Neki je beskućnik žurno tragao za jednom kućom. Jedan od njegovih prijatelja odvede ga do neke ruševne zgrade i primjeti: «Kad bi ova kuća imala krov, ti bi se mogao u nju smjestiti i u mom susjedstvu nastaniti. I tvojoj bi obitelji bilo ugodnije stanovati kad bi u njoj postojala još jedna prostorija».

«E, da», odvrati mu beskućnik. «Lijepo je kraj svojih prijatelja biti, ali, dragi moj, ne može se živjeti od 'kad bi' i 'ako.'»

MUSA I PASTIR (II, 1.720)

Ugledao Musa pastira kako putem hodi i bez prestanka ponavlja: «O Bože, Koji izabireš koga hoćeš, pa gdje si, da Ti mogu sluga postati, opanke šivati i kosu Tvoju očesljati, da Ti odjeću operem, od ušiju otrijebim i mlijeka Ti donesem, o Veličanstveni, da Ti ručice cjelivam, nožice istrjam i sobičak Tvoj pred počinak ometem, sve svoje koze Tebi žrtvujem, o Bože, što Te uz lelek i jadikovku spominjem!»

Začuvši ga šta i kako zbori, Musa mu se obrati: «Hej, a s kim se ti to tako razgovaraš?»

«S onime Koji nas je stvorio i Zemlji i nebesima oblik dao», odvrati mu pastir.

«Ma, čuj ti njega», reče Musa. «Zaista si zle sreće, jer još nisi ni pravi vjernik postao, a već si u nevjeri ogrezao. Kakvo je to bogohuljenje i klevetanje? Zapuši sebi usta vatom da više ovako ne lupetaš! Smrad tvoga huljenja zasmrdio je cijeli svijet i svileni plašt vjere pretvorio u dronjke. Tebi pristaju opanci i čarape, ali kako mogu takve stvari Svevišnjega biti dostojne? Ako smjesta ne prestaneš, plamen Božijega gnjeva će nas snaći i cijeli narod do pepela spaliti. Ako se vatra srdžbe još nije rasplamsala, pa čemu, onda, ovaj crni dim⁵? Zašto ti se duša tako pomračila i od Istine odrodila? Ako Gospodara i smatraš pravednim sudijom, zašto takve prostote zboriš? Zaista je prijateljstvo sa budalom nalik neprijateljstvu i Uzvišenome ne trebaju takve dove. Kome se ti to obraćaš? Zar sa amidžom ili daidžom pričaš? Pa, zar može Stvoritelj zemaljske potrebe imati? Mlijeko se daje onima u razvoju, a opanke nazuvaju oni što noge imaju. Njemu pristaju riječi: 'Nije

rodio, niti je rođen⁶; svemu što se rađa, On je Stvoritelj.»

«Hej, Musa, usta si mi začepio i dušu moju vatrom pokajanja raspalio», obrati mu se pastir kad ga je saslušao.

I, razderavši od očaja svoje haljinke, bolno uzdahnu i izgubi se u ravnici.

KAKO JE BOG UKORIO MUSAA RADI PASTIRA

Stigne Musau od Boga objava: «Mog si podanika od Mene odvojio. Jesi li Poslanik zato postao da ljude sa Mnom spajaš i povezuješ ili, pak, da ih od Mene udaljuješ? Koliko god je u tvojoj moći, ne uplići se u razdvajanja, jer meni je rastava od svih stvari ponajmanje mila⁷».

Ja sam svakoga posebnom prirodom obdario i svakome osobit način izražavanja dodijelio. Za njega su te riječi hvalospjev, dok su tebi kleveta: što je njemu slatki med, tebi je poput otrova.

Ja sam lišen vrlina i mahana; oslobođen staračke tromosti i mladenačkih uzleta.

Ako sam i štogod naredio ljudima, nije to bilo iz koristoljublja, već iz plemenitih pobuda. Indijcima je ponajbolje hindsko narječje, a narodu Sinda – sindsko narječje. Njihove dove neće Mene pročistiti, već će oni sami u čistoći zablistati i biserje prosipati.

Ne gledam Ja na jezik i na govor, već posmatram dušu i ljudsku nutrinu. Ja posmatram srce ako je ponizno, pa makar i govor ne odavao skromnost. Zato što je srce skriveni bitak, a kazivanje i govor – tek izvanjski vid; stoga je vanjšina poput uljeza – ona je u srži svih pakosti i zala.

Dosta je više tih riječi, pojmova i metafora! Želim izgorjeti i stopiti se sa žarom plamena. Potpali vatru ljubavi u svojoj duši i pusti neka izgore sve fraze i misli.

Hej, Musa, jedno su oni ljudi učeni i ugladeni, a drugo su oni čije duše izgaraju».

Zaljubljeni svakog trena u ljubavnom plamenu izgaraju: oni ne podliježu pravilima – kao što se od sela opustošenog ne ubire porez ni desetina.

Vjera ljubavi je iznad svih drugih: onima koji su zaljubljeni, Bog je jedina vjera.

PRIČA O MIŠU I DEVI (II, 3.436)

Jednoga dana zgrabi miš devine uzde i nadmeno je stade za sobom voditi. Vidjevši kako je deva hitro za njim krenula, mišija se pamet u svoju važnost umislila. Bljesak te misli ošinu devu i ona u sebi pomisli: «Samo naprijed, uživaj! Poslije ću ti već ja pokazati!» Hodali su tako sve dok ne stigoše do obale velike rijeke, koju bi s mukom svladale i snažnije zvjerke.

Miš se zaustavi i stade kao ukopan, a deva se podsmješljivo na njegov obrecnu: «Hej, prijatelju, zašto smo stali? Čemu čuđenje? Zakorači smjelo u ovu rijeku! Ti si moj vodič i jedini predvodnik, ne zastajkuj nasred puta, pa nemoj sad posustati!»

«Ma, ova je rijeka široka i duboka, a ja ti se, prijatelju, silno bojim utapanja», odgovori miš preplašeno. «Pusti da vidim dokle voda seže», reče mu deva i žustro zagazi u vodu.

«Do koljena je voda, miše slijepi!», povika deva. «Što si se tako zbunio i dao smesti?»

A miš će na to posramljeno: «Što je tebi mrav, meni je zmaj, jer se moje koljeno od tvoga razlikuje. Ako je tebi, mudra devo, voda do koljena, meni tada mjeri sto lakata iznad tjemena»,

«Sljedeći put nemoj biti ovako drzak», nastavi deva, «da ti plamena vatra dušu i tijelo ne bi sagorjela. Ti se sa sebi ravnima prepiri i spori; nema se šta jedan miš devi nametati!»

«Kajem se», posrami se miš. «Tako ti Boga, prevedi me preko ove strašne vode.»

A deva se sažali, pa mu rekne: «Uzjaši na mene i na grbu mi sjedni. Bez straha mi povjeri ovaj dio puta. Mogla bih prenijeti na hiljade takvih».

Kad već nisi poslanik, tragom poslanika kreni, da se iz bunara sebičnosti vineš do duhovnosti. Podanik budi, jer vladar nisi; ne upravljaj sam brodom, jer kapetan nisi. Kad već nisi umješšan, kloni se trgovanja; podatan budi da se u tijesto pretvoriš. Ni riječi više, utihni! Budući da ne možeš biti Božija riječ, budi uho za nju. Ako i progovoriš, svoje riječi u pitanja pretoči i s Božijim ljudima ponizno zbori.

Tvoja mržnja i oholost iz pohote izvire, a navika još više učvršćuje pohotu.

Zato što se zla ćud u duši ukotvila, mrava pohote u zmiju je preobrazila.

Na samom početku zmiju pohote uništi: u protivnom, u zmaja će se pretvoriti.

SVADA IZMEĐU ČETVERICE PROSJAKA KOJI SU HTJELI KUPITI GROŽĐE (II, 3.681)

Darovao neki čovjek jedan dirhem četverici prosjaka. Jedan među njima, koji je perzijski govorio, predloži: «Ovim ću novcem kupiti grožđa». Drugi, koji je bio Arapin, ljutito na njega povika: «Ne, ja hoću 'inab⁸, a ne grožđe, pokvarenjače jedan!» Treći među njima, koji je bio Turčin, tada prozbori: «Novac je moj, a ja neću 'inab, već samo uzum⁹ želim!» A onda se oglasi i četvrti prosjak, Grk porijeklom, pa im reče: «Prođite se, prijatelji, pustih priča: ja želim istafil¹⁰». I sva četverica svađu zapodjenuše, jer tajnu ovih imena ne znadoše.

Pesnicama se udarali, nasrtali od neznanja; u neukosti ogrezli, lišeni svakog znanja.

Da se onaj mudrac koji tajnu pozna i govori stotine jezika ovdje slučajno obreo, sigurno bi ih sada izmirio i ovako im rekao: »Ovim ću jednim dirhemom sve vaše želje ispuniti redom. Ako mi srca neiskvarena povjerite, ovaj će vam novčić podariti sve želje. Jedan će dirhem postati četiri i četvericu dušmana ujediniti. Vaše vas riječi u svađi razdvajaju, a moj vas govor miri u sjedinjenju. Stoga, bolje je da utihnete, i ni riječi više! Ja ću vaš jezik postati i kroz moja ćete usta progovoriti. Jer, premda vaše riječi pomirljivo zvuče, opet su razlog nesloge i svađe».

ZAZIVANJE BOGA JE BOŽIJI ODGOVOR (III, 189)

Neki čovjek je jedne noći Boga dozivao sve dok mu usne ne postadoše slatke od spominjanja Njegova. «Hej, ti brbljavče jedan!», reče mu šejtan¹¹. «Gdje li je odgovor na sve tvoje povike: 'Tu sam'? Nijedan ti odgovor s prijestolja ne stiže. Dokle ćeš Bogu tako ustrajno slati pozive?»

Slomljena srca, čovjek se opruži i legne da spava, a u snu ugleda Hidra¹² posred bujnog zelenila.

«Što si posustao od molitve Bogu?», zapita

ga Hidr. «Što si se pokajao radi pobožnih zazivanja?»

«Zato što do mene ne dopire odgovor: 'Tu sam'», uzvрати mu čovjek. «Zato sam se pobjojao da sam odbijen sa Vrata milosti.»

«Tvoj uzvik: 'O Bože!', to je Moj odaziv: 'Tu sam!'», prenese mu Hidr Božije riječi, «a tvoje molbe, patnje i gorljivost, Moj su glasnik tebi. Sva tvoja stremljenja i naponi da Me dosegneš, bijahu Moje čari da te Sebi namamim. Tvoj strah i ljubav su omča Mojoi milosti: na svaki tvoj povik: 'Moj Gospodaru!', Ja uzvraćam mnogo puta: 'Tu sam, evo Me!'»

SLON U MRAKU (III, 1.259)

Doveli Hindusi slona u mračnu prostoriju da ga pokažu ljudima. Mnoštvo se svijeta sjatilo da vidi golemog stvora i nagnulo u tamnu sobu.

Kako ga očima ne mogoše vidjeti, stadoše ga u mraku dlanovima opipavati. Jedan položi ruku na slonovu surlu, pa reče: «Ovaj stvor nalikuje vodovodnoj cijevi». Drugi ga rukom za uho dodirnu i stvor mu se učini nalik lepezi. Treći, dotakavši slona za nogu, reče: «Meni se slon poput stuba čini». A onaj što je ruku na slonova leđa položio, izjavi: «Nema sumnje, ovaj slon sličij prijestolju». Tako ga je svako sebi poimao prema onome što je dodirnuo ili od drugih čuo.

Po onome što su vidjeli, tvrdnje su im se razlikovale: jedan ga je zvao dal¹³, a drugi ga nazivao elif¹⁴. Da je svaki od njih svijeću u ruci držao, nestalo bi razlika u njihovim tvrdnjama.

Bit osjetila poput dlana je ograničena i cjelina slona je nedostupna dlanu. Bit mora je jedno, a morska pjena drugo; pusti sad pjenu i u more se zagledaj¹⁵. Mjehurići pjene koji danonoćno kuljaju iz mora, svoj postanak duguju moru; baš je čudno što, umjesto mora, uvijek vidiš samo pjenu!

Mi smo poput barki koje se morem sudaraju; oči su nam pomućene u bistroj vodi. O ti koji si zaspao u barci tijela: vodu si vidio, zagledaj se u Vodu nad vodama. Voda ima Vodu koja je pokreće; duh ima Duha koji ga zaziva.

ZLATAR KOJI JE GLEDAO UNAPRIJED (III, 1.624)

Došao neki čovjek kod zlatara, pa ga zamolio: «Daj mi vagu da izvagam nešto zlata». «Odlazi», reče mu zlatar, «nemam ti ja sito».

«Ma, daj mi vagu», opet će čovjek, «ne zbijaj šalu sa mnom!»

«Ali, u mom dućanu nema metle», zlatar će na to. «Sad je zaista dosta!», povika čovjek. «Ostavi se tih pošalica. Daj mi vagu koju sam te tražio! Nemoj se praviti gluhim i nasumice svašta blebetati.»

«Čuo sam što si rekao», odgovori mu zlatar. «Nisam gluh i nemoj slučajno i pomisliti da kazujem besmislice. Razumio sam šta tražiš. Samo, ti si jedan drhtavi starčić kojemu se ruke tresu i noge klecaju. A osim toga, ovo tvoje zlato sadrži sitnoga trunja i stugotina koje će se rasuti po zemlji iz tvojih drhtavih ruku.

E, onda ćeš mi reći: 'Majstore, donesi mi metlu da izmetem zlato iz ove prašine.' Pa kad ometeš prašinu i sakupiš zlato na jedno mjesto, onda ćeš mi reći da ti treba sito da ga prosiješ od trunja. Ja sam već na početku naslutio kakav je kraj. Odlazi, idi drugdje i nek ti je sretno!»

Na početku pothvata sagledaj mu kraj da se ne bi pokajao na Sudnjem danu.

PRIČA O LOPOVU KOJI JE REKAO DA JE BUBNJAR (III, 2.799)

Poslušaj ovu zgodu o tome kako je jedne noći neki nametljivi lopov pravio otvor u podnožju zida.

Neki se čovjek što je patio od nesanice, začuvši lagahno kuckanje po zidu i udaranje, popne na krov, nage glavu, pa zapita lopova: «Hej, šta to radiš? Nadam se, samo, da je sve u redu. Pa, šta tu radiš u pola noći? Ko si ti?»

«Ja sam bubnjar, časni gospodine!», odgovori mu lopov.

«A šta to radiš?» «Udaram u bubanj», lopov će na to.

«A gdje je, onda svirka, bubnjeva, majstore?», zapita ponovo onaj čovjek.

«Svirku ćeš sutra začuti», reče lopov, «kao krikove i vrisku: 'Jao!' i 'Teško meni!'»

TRGOVAC MIROĐIJAMA I ČOVJEK KOJI JEDE GLINU¹⁶ (IV, 625)

Neki čovjek obuzet navadom da jede glinu pošao do trgovca začinima da kupi glavu šećera. A kod toga apotekara, umješnog i spretnog, teg na vagi je, umjesto kameni, bio glineni. «Ako si naumio kupiti šećera», reče mu trgovac, «znaj da je teg na mojoj vagi kameni, a ne glineni.» «Meni sad treba šećer», uzvрати mu čovjek, «pa nek ti je teg od čega ti volja!»

Ali, smjesta u sebi pomisli: «Šta je kamen onome ko glinu jede?! Meni je glina bolja i od zlata!» «Ako nemaš kamena i teg ti je glineni», nastavi glinojed. «Tim bolje po mene, jer ja žudim za glinom.»

I, apotekar, da izvaga šećer, umjesto kamena spusti komad gline na tas vage, a potom rukom stade lomiti isto toliko šećera, da se u jednakoj mjeri nađe i na drugom tasu.

Kako nije imao alatku za lomljenje, podosta se zadržao i mušteriju ostavio da čeka.

Dok je on, tako, bio zauzet šećerom, onaj se glinojed požudno i kradom počastio glinom, sve u silnom strahu da apotekar nenadano na njegov ne svrati pogled i njegovo poštenje stavi na kušnju.

Apotekar ga vidje, ali se načini da je zauzet, pomislivši u sebi: «De, uzmi još malo, hej bljedoliki! Budeš li krao i glinu mi uzimao, samo nastavi, jer od svoga dijela zapravo jedeš i sebi našao činiš. Ti sve od mene strahuješ i mene se bojiš, ali je tvoj strah posljedica niskosti; ja samo strahujem da se premalo ne zasitiš. Ako sam i zauzet kako ti se čini, opet ja nisam takva budala da ti dadnem odnijeti odveć svoga šećera. Tek kad primiš šećer nakon vaganja, shvatit ćeš ko je bio neznalica i budala.»

Prijevod s perzijskog:
Azra Abadžić-Navaey

Bilješke

- ¹ Derviška tekija s internatom
- ² Odnosi se na zabranu jedenja mesa umrlih životinja koja je muslimanima Ku'ranom propisana (sura II.,173.)
- ³ Vrteći ples koji dervise dovodi do mističke ekstaze
- ⁴ Nekad se mislilo da biser nastaje iz kapljice vode u zatvorenoj školjci
- ⁵ Misli se na pastirove riječi upućene Bogu
- ⁶ Kur'an, CXII., 3.
- ⁷ Odnosi se na hadis u kome se navodi Božiji stav u vezi s rastavljanjem i razdvajanjem
- ⁸ 'inab, grožđe, na arapskom
- ⁹ uzum, grožđe, na turskom
- ¹⁰ istafil, grožđe, na grčkom
- ¹¹ Vrag, sotona
- ¹² Hidr, tajanstvena osoba koja se bez imenovanja spominje i u Kur'anu. Prema nekim predajama, nakon što se napio sa izvora Vode života (ab-i hajat), stekao je besmrtnost i postao vječan. U prijevodu s arapskog, njegovo ime znači Zeleni. Jer, prema predaji, kamo god da kroči, zemlja se od njegovih

koraka zazeleni. Opet prema nekim predajama, kao jedan od Božijih odabranika koji su u vječnoj milosti i nikad ne umiru, upućen je u Njegove skrivene tajne. Sufije vjeruju da ih Hidr presreće u njihovim lutanjima, da im se javlja za vrijeme mističnih vizija i upućuje u tajne ezoterijskog nauka

- ¹³ Dal, slovo arapske abecede, svinuto je, ima oblik ugla
- ¹⁴ Elif, prvo slovo arapske abecede, ima oblik uspravne crte
- ¹⁵ U sufijским tekstovima se Božija bit često poredi sa morem ili okeanom
- ¹⁶ Praksa geofagije (jedenja zemlje i gline) nekoliko se puta spominje u "Mesnevi". Prema starijim izvorima, ta je pojava nekad bila raširena naročito među ženama Srednje Azije. U ovoj je priči glina simbol zemaljskih užitaka, pa prema tome onaj koji jede glinu simbolizira osobu u stalnoj potrazi za ovozemaljskim, tjelesnim užicima. Šećer je, naprotiv, kao dragocjena namirnica, obojen snažnom simbolikom duhovnosti i često se koristi kao metafora duhovnih užitaka. Trgovac začinima ('attar), tačnije, posebna vrsta apotekara i travara koji spravlja i prodaje lijekove i začine biljnog porijekla, tako postaje alegorija mistika upućenog u božanske tajne ili čak samog Stvoritelja, Koji ljudima otkriva naslade konačne spoznaje

m